

МЕТОДИ ОЦІНКИ АУДИТОРСЬКИХ РИЗИКІВ ТА ЇХ ЗНИЖЕННЯ ЗА КОМПОНЕНТАМИ

Вступ

Історія розвитку сучасного аудиту пов'язана з наступними трьома етапами: перевірка і підтвердження достовірності бухгалтерського обліку та фінансової звітності, системно орієнтований підхід та орієнтація на можливий ризик при здійсненні аудиторської перевірки [4, 46].

Під час проведення перевірки аудитор не може гарантувати, що його думка є абсолютно об'єктивною. Завжди є певний ризик помилки.

Так, існує ризик підтвердження аудитором недостовірної бухгалтерської звітності. Навіть при використанні суцільного методу перевірки завжди існує ймовірність невиявлення порушень, допущених в результаті змови співробітниками компанії, що перевіряється.

Крім цього, аудитор може зробити протилежну помилку, не підтвердивши достовірну бухгалтерську звітність. Однак на практиці видача негативного аудиторського висновку відносно достовірної звітності малоімовірна [2, 136-137].

Аудиторський ризик — це небезпека того, що аудитор зробить неправильний висновок щодо фінансової звітності після виконання ним аудиторських процедур, тобто за неправильно складеною фінансовою звітністю буде представлений аудиторський висновок без застережень, і навпаки [3, 171].

Аудиторський ризик складається із трьох компонентів:

– власний ризик (внутрішньогосподарський) (ВР) — ймовірність появи істотних перекручувань у звітності до виявлення таких перекручувань засобами системи внутрішнього контролю. Цей ризик пов'язаний з дією як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, що мають вплив на функціонування підприємства;

* Кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та управління економіко-правового факультету ОНУ ім. І. І. Мечникова.

– ризик контролю (РК) — ймовірність того, що системи бухгалтерського обліку й внутрішнього контролю не дозволяють вчасно виявляти й виправляти істотні перекручування;

– ризик невиявлення (РНВ) — ймовірність того, що застосовувані в ході перевірки аудиторські процедури не дозволяють виявити істотних перекручувань [1, 51-61].

Загальний аудиторський ризик являє собою добуток трьох зазначених вище складових:

$$AP = BP \times PK \times PNV. \quad (1)$$

Прийнятна величина загального аудиторського ризику становить до 5%.

Загальний аудиторський ризик є довірливою ймовірністю правильності гіпотези щодо відсутності помилок в перевірній аудитором сукупності. Значення цієї ймовірності обирається аудитором і може залежати від його політики, клієнта і цілей перевірки [5, 289].

Постановка задачі

Дана стаття присвячена вивченню питання оцінки аудиторського ризику, зокрема ризику невиявлення, та зниженню величин компонентів аудиторського ризику як необхідної умови для забезпечення належної якості аудиторських перевірок.

Результати

Аудитор повинен оцінювати ризики, від нього не залежні, якомога раніше і як можна ретельніше, оскільки ризик невиявлення прямо пов'язаний з обсягом роботи, обсяг роботи — із собівартістю, а собівартість — із загальною вартістю аудиту.

Усе, що стосується оцінки ризиків, а також супутні розрахунки, повинно документуватися.

По-перше, ці робочі документи є підтвердженням того, що аудиторська перевірка планувалася й проводилася з необхідною старанністю і належною якістю.

По-друге, узагальнення й вивчення даних документів дозволить проаналізувати, чи правильно були оцінені й сплановані ризики. Такі дослідження важливі для формування політики аудиторської фірми, підвищення якості послуг.

Важливе значення при здійсненні аудиторської перевірки має

правильна оцінка компонентів аудиторського ризику, яка безпосередньо впливає на якість аудиту.

Оцінка внутрішньогосподарського ризику й ризику контролю, а також їх вплив на ймовірність виявлення істотних перекручувань мають вирішальне значення для визначення обсягу перевірки й величини рівня ризику невиявлення.

Ризик невиявлення є показником ефективності і якості роботи аудитора. Він залежить від порядку проведення конкретної аудиторської перевірки, визначення репрезентативної вибірки, застосування необхідних і достатніх аудиторських процедур, а також від таких факторів, як кваліфікація аудиторів і ступінь їхнього попереднього знайомства з діяльністю компанії, що перевіряється.

Ризик невиявлення визначає кількість доказів, які аудитор планує зібрати. При низькому рівні ризику невиявлення аудитор не погоджується брати на себе великий ризик невиявлення помилок через недолік доказів, тому в цьому випадку необхідно одержати більшу кількість доказів. Коли аудитор готовий взяти на себе великий ризик, доказів потрібно менше.

Аудитор зобов'язаний на основі оцінки внутрішньогосподарського ризику й ризику засобів контролю визначити припустимий у своїй роботі ризик невиявлення й з урахуванням його мінімізації спланувати відповідні аудиторські процедури.

На відміну від внутрішньогосподарського ризику й ризику контролю, величину яких аудитор може лише оцінити, ризик невиявлення можна контролювати, змінюючи характер, час і масштаби окремих перевірок за сутністю.

Існує зворотний зв'язок між ризиком невиявлення й комбінацією внутрішньогосподарського ризику й ризику засобів контролю: високі значення внутрішньогосподарського ризику й ризику засобів контролю зобов'язують аудитора організувати перевірку так, щоб знизити, наскільки можливо, величину ризику невиявлення й тим самим звести загальний аудиторський ризик до прийняттого значення; і навпаки, низькі значення внутрішньогосподарського ризику й ризику засобів контролю дозволяють аудиторів допустити в ході перевірки більш високий ризик невиявлення й при цьому одержати прийнятне значення загального аудиторського ризику.

У випадку, якщо аудиторів потрібно знизити ризик невиявлення, він зобов'язаний: модифікувати застосовувані аудиторські процедури, передбачивши збільшення їхньої кількості й (або) зміну їх

суті; збільшити витрати часу на перевірку; підвищити обсяги аудиторських вибірок; залучити більше кваліфікованих аудиторів.

Якщо аудитор дійде висновку, що він не в змозі знизити ризик невиявлення у відношенні статей, що мають істотний характер, балансу або однотипної групи господарських операцій до прийняттого рівня, те це може слугувати для нього підставою для підготовки за підсумками перевірки аудиторського висновку, відмінного від безумовно позитивного.

На величину рівня ризику невиявлення впливає чинник повторності перевірки. Якщо аудитор проводить перевірку в клієнта вже не в перший раз, то він краще знайомий з особливостями бізнесу й знає більшість "вузьких місць". Якщо ж перевірка проходить у перший раз, то ризик невиявлення помилки аудитором більш високий.

Аудитор повинен оцінити ризик невиявлення, оскільки він прямо пов'язаний з обсягом роботи, обсяг роботи — із собівартістю, а собівартість — із загальною вартістю аудиту. Якщо аудитор і клієнт домовилися про фіксовану вартість аудиту, а високі ризики аудиту виявилися вже після того, як був підписаний відповідний договір і фактично розпочата робота, аудитор ризикує зазнати збитків, пов'язаних з незапланованим ростом обсягу робіт. Якщо в договорі на проведення аудиторської перевірки встановлена передбачувана вартість робіт, то збільшення її в 1,5-2 рази навряд чи викличе розуміння в клієнта.

При розрахунку ризику невиявлення є доцільним використання логічного підходу. Останній стосовно оцінки контролю за бухгалтерським обліком і звітністю полягає в концентрації уваги безпосередньо на запобіганні або виявленні істотних помилок або порушень у бухгалтерській звітності.

Із цієї метою необхідно розпочати наступні дії: проаналізувати типові помилки або порушення, які можуть виникнути (це здійснюється, головним чином, до оцінки внутрішньогосподарського ризику); визначити процедури контролю бухгалтерського обліку і звітності, які могли б запобігти або виявити помилки або зловживання; з'ясувати, чи застосовуються належним чином процедури контролю (оцінка ризику контролю); установити ступінь впливу недоліків управління (ризик контролю) на характер, терміни проведення й обсяг процедур аудиту (розгляд припустимої ймовірності ризику невиявлення, що базується на оцінці внутрішньогосподарського ризику й ризику контролю).

Перші два заходи реалізуються шляхом розробки тестів, анкет, третій здійснюється на основі аналізу інформації, отриманої в результаті використання узагальнюючих матеріалів й їхніх перевірок на відповідність.

Відповідно до формули (1), ризик невиявлення можна визначити в такий спосіб:

$$PNB = AP / (BP \times PK). \quad (2)$$

Для розрахунку ризику невиявлення використовуються значення, установлені експериментальним шляхом (табл. 1).

Оскільки внутрішньогосподарський ризик і ризик засобів контролю встановлюються для кожної ділянки обліку окремо й у рамках однієї й тієї ж аудиторської перевірки, то ризики можуть змінюватися від рахунку до рахунку.

Системи внутрішньогосподарського контролю можуть бути більше ефективні відносно рахунків запасів, ніж рахунків капітальних вкладень. Тому залежно від ефективності контрольних моментів за розділами обліку буде різний і ризик контролю.

Таблиця 1

Значення ризиків (аудиторського, внутрішньогосподарського, контролю) для розрахунку ризику невиявлення

BP	% ризику	PK	% ризику	AP, %
Високий	100	Високий	80	5
Середній	90	Середній	60	5
Низький	80	Низький	50	5

Фактори, що впливають на внутрішньогосподарський ризик (такі, як ймовірність присвоєння активів підприємства), також можуть мінятися залежно від групи рахунків. Із цієї причини цілком нормальною є практика зміни рівня внутрішньогосподарського ризику в рамках однієї й тієї ж аудиторської перевірки.

Оскільки внутрішньогосподарський ризик і ризик контролю піддаються зміні по групам рахунків, будуть змінюватися й ризик невиявлення, і необхідна кількість аудиторських доказів.

Ризик невиявлення ділиться на:

- аналітичний ризик (ризик аналітичного розгляду), що відображає небезпеку пропуску помилок при проведенні процедур аналізу;
- ризик при вибірці (статистичний ризик), що характеризує ймовірність невиявлення істотних помилок при вибірковій перевірці сукупності операцій.

Аналітичний ризик може бути обумовлений наступними причинами: використанням аудитором при розрахунках недостовірної інформації; помилками при розрахунку аналітичних коефіцієнтів; порівнянням непорівнянних даних за різні звітні періоди; неправильним застосуванням аудитором аналітичних процедур для формування думки (через непрофесіоналізм або несумлінність).

Ризик при вибірці пов'язаний: із застосуванням вибіркового методу замість суцільного; невірним вибором методів вибірки, помилками у визначенні обсягу вибірки і її формуванні; установленням невірної розміру припустимої помилки вибірки; включенням у вибірку сукупності нерепрезентативних елементів: використанням у вибірковій сукупності непорівнянних даних.

Аналітичний ризик — це ризик того, що при перевірці обраної сукупності об'єктів, що перевіряють, використовувани аудиторські процедури не дозволять виявити наявні помилки. Він визначається на етапі попереднього планування залежно від кваліфікації аудиторів, що входять до складу аудиторської групи (якості застосовуваних ними методик при здійсненні перевірки).

Величина аналітичного ризику залежить від оцінки фінансового стану підприємства. Оцінка фінансового стану й визначення зон аналітичного ризику на підставі бухгалтерської звітності можуть проводитися в наступній послідовності: аналіз розміру чистих активів компанії; попередній вертикальний і горизонтальний аналіз балансу; аналіз ліквідності компанії; аналіз фінансової стабільності; оцінка оборотності; оцінка ділової активності й рентабельності; аналіз рівня й динаміки фінансових результатів за даними звітності; оцінка вартості акцій акціонерного товариства (для АТ); аналіз дійсної вартості частки кожного учасника товариства (для ТОВ); проведення моніторингу підприємства.

Аналітичний ризик оцінюється як низький, якщо всі перераховані вище фактори характеризують фінансову стабільність підприємства як стабільну, його здатність нормально функціонувати без залучення зовнішніх фінансових ресурсів.

Ризик при вибірці полягає в тому, що думка аудитора з певного питання, сформована на основі вибірових даних, може відрізнятись від думки з того ж питання, сформованої на підставі вивчення всієї сукупності. Ризик при вибірці має місце як при тестуванні коштів системи контролю, так і при проведенні детальної перевірки правильності відображення в бухгалтерському обліку оборотів і сальдо по рахунках.

Основні чинники, що впливають на обсяг вибірки

Чинники	Вплив на вибірку
Припустимий ризик	Чим вище даний ризик, тим більший обсяг вибірки
Довіра до внутрішнього контролю	Чим вище довіра, тим менший обсяг вибірки
Значення помилки для мети аудиту	Чим вище значення, тим більший обсяг вибірки
Передбачуваний розмір помилок і частота їх виникнення	Чим вищий розмір і частота виникнення, тим більший обсяг вибірки
Наявність групування однорідної інформації	Наявність групування знижує обсяг вибірки
Число одиниць перевіряємої інформації	Чим вище число одиниць, тим більший обсяг вибірки

тобто елементи, за якими по професійному судженню аудитора можлива найбільша ймовірність помилки або перекручування; елементи, суттєві кількісно, тобто елементи (місяці), що мають найбільший оборот по даному рахунку у звітному періоді. Дані елементи мають переважне значення при включенні у вибірку. При документуванні варто пояснити причини включення об'єкта або періоду сукупності у вибірку.

На заключній стадії необхідний обов'язковий аналіз результатів вибірки.

Аудиторів необхідно проаналізувати причини зроблених помилок. Може виявитися, що всі вони продиктовані загальною методичною помилкою. Якщо ж численні помилки є наслідком недбалості або некомпетентності, аудиторів можна порекомендувати вказати працівникам бухгалтерії на помилки й дати час на їх виправлення. Після цього аудиторів варто повторно перевірити відповідну ділянку обліку, відібравши елементи методом випадкової вибірки.

При оцінці суттєвості впливу помилок обліку на бухгалтерську звітність варто брати не ті значення помилок, які аудитор фактично виявив, а значення, розповсюджене на всю сукупність.

Відповідно до пропонованої методики рівень аудиторських ризиків, рівень суттєвості, відсоток вибірки, кінцеве сальдо по кожному рахунку варто визначати по кожному розділі аудиту на кінець періоду. Порядок побудови вибірки залежить від наступних якісних характеристик розділу аудиту:

При проведенні детальної перевірки правильності відображення в бухгалтерському обліку оборотів і сальдо по рахунках розрізняють:

– ризик першого роду — ризик відхилити вірну гіпотезу, якщо результат вибірки свідчить, що сукупність, що перевіряється, містить істотну помилку, у той час як сукупність вільна від такої помилки;

– ризик другого роду — ризик прийняти невірну гіпотезу, якщо результат вибірки свідчить, що перевіряема сукупність не містить істотної помилки, у той час як сукупність містить істотну помилку.

Ризик відхилення вірної гіпотези вимагає проведення додаткової роботи з боку аудиторської організації або економічного суб'єкта, в обліку якого в результаті проведеної вибірки була виявлена помилка. Ризик прийняття невірної гіпотези ставить під сумнів самі результати роботи аудиторської організації.

Розмір вибірки визначається величиною помилки, яку аудитор вважає припустимою. Чим нижче її величина, тим більше необхідний розмір вибірки. Припустима помилка визначається на стадії планування аудиту відповідно до обраного аудитором рівня суттєвості.

Аудитор може перевірити вірність відображення в бухгалтерському обліку сальдо й операцій по рахунках або перевірити засоби системи контролю суцільним чином, якщо число елементів сукупності, що перевіряється, настільки мале, що застосування статистичних методів не є правомірним або ж якщо застосування аудиторської вибірки є менш ефективним, чим проведення суцільної перевірки.

У випадку, якщо в результаті перевірки вибірки отриманих аудиторських доказів недостатньо для того, щоб ухвалити рішення щодо вірогідності (невірогідності) бухгалтерської звітності в частині кожної окремо взятої сукупності з питань відповідно до програми аудиту, аудиторів варто збільшити обсяг вибірки для одержання відсутніх доказів.

Розмір вибірки визначається також величиною ризику, який аудитор вважає припустимим. Чим менше прийнятний ризик, тим вище розмір вибірки. Зниження розміру вибірки можливе, якщо аудитор припускає, що перевіряема інформація вільна від помилок.

Основні чинники, що визначають розмір вибірки, представлені в табл. 2.

При визначенні того, які елементи із сукупності варто включити у вибірку, варто виділити:

– великі елементи (об'єкти обліку, періоди обліку), тобто такі, які мають найбільше сальдо на звітну дату; елементи, суттєві якісно,

— розділ аудиту є значимим у діяльності підприємства — у процесі виробничо-фінансової діяльності підприємство провадить значну кількість операцій, стосовних до даного розділу;

— зміни в податковому законодавстві — у перевіряємому періоді змінився порядок оподатковування елементів, що входять в даний розділ аудиту;

— зміни порядку обліку й звітності — підприємством протягом періоду, що перевіряється, був змінений порядок обліку елементів, що входять в даний розділ аудита;

— зміни бухгалтера — у перевіряємому періоді відбулася зміна відповідального виконавця на даній ділянці бухгалтерського обліку (місяць, у якому відповідальний виконавець був у відпустці, є обов'язковим для включення у вибірку);

— нетипові операції — у процесі вивчення договорів, на підставі яких ведеться господарська діяльність підприємства, установлені незвичайні, відмінні від загальноприйнятих способи придбання, зміни й припинення майнових прав на той або інший об'єкт; нестандартні проведення, виявлені в результаті ознайомлення з головною книгою.

Статистико-аналітичні процедури виконуються протягом усього аудиторського процесу. Застосування аналітичних процедур на етапі планування дозволяє визначити потенційний аудиторський ризик з урахуванням характеру, області діяльності підприємства, що перевіряється, суттєвих змін, що відбуваються в його фінансовому становищі.

У ході проведення перевірки аналітичні процедури необхідні з метою зниження аудиторського ризику й для збору необхідних і достатніх доказів. Одним із завдань проведення аналітичних процедур на завершальному етапі є порівняння величини аудиторського ризику, установленого на етапі планування, з величиною, отриманою за результатами перевірки. Але на будь-якому етапі аудиторського процесу ризик повинен бути представлений у контексті вибірки, тобто обсяг вибіркової сукупності прямо залежить від аудиторського ризику й елементів, його складових.

Приймаючи рішення щодо застосування статистичних вибірових методів, необхідно враховувати, що даний вид дослідження є одним з найскладніших елементів аудиторської практики, тому що вимагає знання статистичних методів аналізу, а також застосування математичного апарату, але багато в чому підвищує точність аналізу й сприяє зменшенню ризику перевірки.

При оцінці результатів вибірки аудитор повинен зробити висновок не тільки про кількісний, але і якісний аспект помилок, тобто виявити причини, що викликали їх, й установити їх вплив на інші ділянки аудиту. Результати, отримані по вибірковій сукупності, екстраполюють на генеральну сукупність.

Оцінка аудиторського ризику (навіть визначеннями типу “низький-високий”) — досить складна справа і багато в чому зумовлена здібностями та професійністю аудитора. З огляду на це, ще більш складною є робота по зниженню рівня аудиторського ризику. При цьому аудитори у своїй практиці чітко розрізняють різні категорії оцінки ризику і прагнуть знизити його рівень за компонентами.

Розглянемо здійснення процесу зниження рівня аудиторського ризику.

Висновки, зроблені за результатами попередніх аудиторських перевірок, звичайно зводяться до відповідей на ряд послідовно розв'язуваних питань, на які потрібно в основному отримати однозначні відповіді “так — ні”, а потім визначити підходи до зниження того або іншого компонента. Серед них: а) основа для оцінки ефективності системи контролю, що може бути заснованою на власних аудиторських свідченнях, або на матеріалах аудиторських перевірок минулих років, що могли застаріти до моменту отримання нового замовлення; б) наявність аудиторських свідчень про слабкі місця в системі внутрішньогосподарського контролю; в) висвітлення виявлених слабких місць у листі до адміністрації. Найбільш суттєві недоліки, і особливо системні, часто повторювані погрішності заслуговують у цьому листі окремого згадування; г) дослідження і зміцнення слабких місць контролю в поточному році за допомогою внутрішніх аудиторів, а також можливість доступу до матеріалів цих робіт, якщо вони виконані на досить високому рівні; д) можливість усунення слабких місць за допомогою незалежного аудитора, особливо якщо адміністрація економічного суб'єкта діяла в умовах дефіциту інформації, а аудитор намагався усунути недостатність інформації; є) занедбаність даної ділянки системи контролю або, навпаки, наявність наданого глибокого аналізу стану справ в цій області.

Висновки, засновані на аналізі звітності й власних аудиторських процедур, зібраних свідченнях, робляться аудиторами в залежності від ступеня їх здібностей до професійних суджень. У відповідності з висновками визначаються найважливіші шляхи зниження ризику. До питань, по яких потрібні такі висновки і рішення, відносяться:

а) ступінь суб'єктивності в оцінці використовуваних методів; вона може бути значною або незначною, причому стосуватися окремих статей і розділів балансу в різній мірі. Так, по залишку коштів у банку, на відміну від інших активів, аудитор використовує непрямі підтвердження від незалежного джерела інформації, і ця інформація є більш надійною; б) структурні зміни в керівництві фірмою клієнта за звітний період, якщо вони мали місце, і ступінь їх впливу на попереднє суб'єктивне судження аудитора про ризик контролю; в) ступінь складності операцій. Він може бути низьким або високим, причому в звітному періоді можуть мати місце істотні ускладнення використовуваних економічних інструментів: поява вексельних розрахунків й інших грошових сурогатів, виникнення валютних операцій і розмитнення певних товарних потоків; г) схильність до суттєвого ризику підсумкових показників по окремих ділянках діяльності: таких, як обсяг реалізації, законодавчо визнаних витрат на виробництво і реалізацію продукції, прибутку до оподатковування, активів в цілому; д) суттєвість ефекту від зміни облікової політики стосовно визначених результатів діяльності (так, можуть бути відхилення через зміну методів списання зносу тощо); є) зміни у швидкості оборотності активів; ж) частота здійснення операцій у залежності від їхнього типу; з) існуючі зони підвищеного ризику, що, як правило, вимагають особливої уваги; поява нових зон даного типу в звітному періоді (майбутні продажі, випуск акцій у виді повторних емісій, виробничо-комерційні й інші труднощі економічного суб'єкта); і) чинник плинності кадрів, підвищення їх професійного рівня тощо, зокрема фактор плинності матеріально відповідальних осіб облікового персоналу (низький — високий); к) складність системи обробки інформації; вона може бути ручною або комп'ютеризованою, причому в обох випадках в окремих клієнтів можуть бути різкі відмінності при використанні програм різної складності і конфігурації.

При оцінці окремих компонентів аудиторського ризику, а також ступеня своєї впевненості в правильності думки, що виражається аудитором, із приводу достовірності бухгалтерської звітності, деякі аудиторі намагаються позбутися від визначень типу "низький — високий". Але перехід до кількісного вираження таких ризиків (часто тут теж використовують інтервал значень: від і до), а також ступінь впевненості у таких випадках не можуть бути позбавлені суб'єктивності і релятивізму. У будь-якому випадку всі ці оцінки визначаються, насамперед, здібностями аудитора до професійних су-

джень, а також ступенем прояву старанності у виконанні аудитором поставлених завдань.

Очевидно, що при подібних оцінках (табл. 3) навряд чи можна визнати середнім аудиторський ризик на рівні понад 4,5-5,0%, а ризик понад 80% вже потрібно характеризувати як максимальний. У сучасних умовах аудиторі цілком можуть користуватися традиційним визначенням рівня ризику. Впевненість аудитора в бездоганності викладеної ним думки має зворотну залежність від рівня ризику. Якщо ризик низький, то впевненість висока, а високий ризик означає, що аудитор має низьку впевненість і, як наслідок, при максимальному ризику відсутня всяляка впевненість.

Таблиця 3
Аудиторський ризик як добуток окремих компонентів

Визначення величини ризику	Рівень аудиторського ризику в цілому	Величини компонентів ризику, %		
		внутрішньогосподарський ризик	ризик контролю	ризик невиявлення
Низький	1,2 - 1,5	40-50	30	10
Середній	3,6 - 4,2	60-70	50	12
Високий	6,4 - 8,0	80-100	80	10
Максимальний	9,6	100	80	12

Ненавмисні помилки, викликані некомпетентністю, недбалістю, неуважністю, виникають через недосконалість внутрішньогосподарського контролю і слабку професійну підготовку адміністрації суб'єкта, що перевіряється. Аудитор, переконавшись в явній недосконалості, неприйнятності внутрішньогосподарського контролю клієнта, може відмовитися від перевірки, щоб не ризикувати пропустити яку-небудь помилку. Але в такому випадку на практиці йому доведеться дуже часто відмовлятися від клієнтів і зрештою збанкрутувати.

Найсерйозніші побоювання в аудиторів і економічних суб'єктів, що перевіряються ними, викликають некоректності у внутрішньогосподарському контролі й у бухгалтерському обліку, викликані недосконалістю діючого законодавства й облікової системи, найбільше орієнтованої на фіскальні потреби.

Для зниження ризику і підвищення впевненості аудиторам варто користуватися визначеною залежністю між конкретним рівнем ризику і тією кількістю свідчень (доказів), яку вони вважають зобов'язаними зібрати в економічного суб'єкта.

Залежність між кількістю необхідних аудиторських свідчень (доказів) з одного боку, а також загальним рівнем, і компонентами, ризику — з іншого — дійсно існує і має важливе практичне значення. Але стосовно дрібних спільних підприємств або дрібних відкритих акціонерних товариств, що підлягають обов'язковому аудиту, то визначення рівня ризику і відповідної кількості доказів на практиці є спрощеним, особливо в тих випадках, коли є можливість здійснити суцільну перевірку всіх грошових потоків, а також перевірити зміст основних господарських операцій.

Повне виключення інформаційного ризику (особливо при перевірці великих економічних суб'єктів) практично неможливе, оскільки завжди потрібне розумне обмеження робочого часу, що витрачається на аудит, а також кількості зайнятого при здійсненні перевірки висококваліфікованого аудиторського персоналу. Витрати на такий контроль, за допомогою якого починалися б спроби повного виключення інформаційного ризику, спричинили б за собою колосальне зростання вартості аудиторських послуг і позбавили б його всілякого економічного змісту.

Висновки

Ризик невиявлення є показником ефективності і якості роботи аудитора.

Якщо аудитор дійде висновку, що він не в змозі знизити ризик невиявлення у відношенні статей, що мають істотний характер, балансу або однотипної групи господарських операцій до прийнятнього рівня, те це може слугувати для нього підставою для підготовки за підсумками перевірки аудиторського висновку, відмінного від безумовно позитивного.

При розрахунку ризику невиявлення доцільно використовувати логічний підхід, який полягає в концентрації уваги безпосередньо на запобіганні або виявленні істотних помилок в бухгалтерській звітності.

З цією метою необхідно розпочати наступні дії: проаналізувати типові помилки або порушення, які можуть виникнути (це здійснюється до оцінки внутрішньогосподарського ризику); визначити процедури контролю бухгалтерського обліку і звітності, які могли б запобігти або виявити помилки або зловживання; з'ясувати, чи застосовуються належним чином процедури контролю (оцінка ризику конт-

ролю); установити ступінь впливу недоліків управління (ризик контролю) на характер, терміни проведення й обсяг процедур аудиту (розгляд припустимої ймовірності ризику невиявлення, що базується на оцінці внутрішньогосподарського ризику й ризику контролю).

Висновки, що базуються на аналізі звітності й власних аудиторських процедур, зібраних свідченнях, робляться аудиторами в залежності від ступеня їх здібностей до професійних суджень. У відповідності з висновками визначаються найважливіші шляхи зниження ризику.

Для зниження ризику і підвищення впевненості аудиторам варто користуватися визначеною залежністю між конкретним рівнем ризику і тією кількістю свідчень (доказів), яку вони вважають зобов'язаними зібрати в економічного суб'єкта.

Література

1. Аудит: Практическое пособие/ А. Кузьминский, Н. Кужельный, Е. Петрик, В. Савченко и др. — К.: Учетинформ, 1996. — 283 с.
2. Данилевский Ю. А., Шапигузов С. М., Ремизов Н. А., Старовойтова Е. В. Аудит. — М.: ИД ФБК-ПРЕСС, 1999. — 544 с.
3. Дорош Н. І. Аудит: методологія і організація. — К.: Т-во "Знання", КОО, 2001. — 402 с.
4. Дорош Н. І. Основні напрями вдосконалення господарського контролю в аграрному секторі України / Економіка АПК. — 1996. — №8.
5. Кулаковська Л. П. Основи аудиту. — Житомир, ЖІТІ, 2000. — 608 с.